

Motion till riksdagen 2019/20:1770

av **Helena Lindahl och Peter Helander (båda C)**

Inlösen av mark

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska förändra regelverket som styr inlösen av mark i samband med infrastrukturbyggen, så att jordägare kan kapitalisera marken innan den löses in, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Under det senaste året har Sverige haft en omfattande diskussion om äganderätten. I centrum för diskussionen har bland annat ägare av fjällnära skog stått sedan Skogsstyrelsen nekat dem såväl rätt att avverka som rätt till ersättning. Myndighetens agerande har kritiserats för att man i praktiken tar ifrån skogsägarna rätten att äga och bruka sin egen skog.

Tyvärr drabbas också andra markägare – även de som faktiskt får betalt. Det senaste exemplet på hur irrationellt svenska markägare kan behandlas kommer från Umeå i Västerbotten där vägbygget av Västra länken fått märkliga konsekvenser. När bönders mark blir inlöst så tillfaller de stora värdena inte bönderna, utan de entreprenörer som Trafikverket har anlitat. Grovt förenklat går det till så att Trafikverket löser in stora mängder mark från exempelvis jordbrukare. Då klassificeras ytan som åkermark och betingar normalt ett värde på omkring 50 000 kronor per hektar. Det låga priset beror på att ersättningen baseras på lönsamheten i den pågående markanvändningen – som alltså är jordbruk. Som de flesta vet är jordbruk i dagsläget inte en lukrativ verksamhet och ersättningen blir följaktligen väldigt låg. Markens verkliga värde är dock betydligt mycket högre.

Det övre skiktet av marken, alltså matjorden, bedöms av LRF Västerbotten ha ett värde på det nästan femdubbla – alltså 250 000 kronor per hektar. Problemet är att jordbrukarna har försvinnande små möjligheter att ta vara på sin värdefulla matjord. För att det ska vara möjligt krävs ett täktillstånd hos länsstyrelsen och det beviljas man med största säkerhet inte så länge prima matjord ligger på mark som är klassad som

jordbruksmark. Så snart Trafikverket disponerar marken och vägplanen har vunnit laga kraft så öppnas dock helt nya möjligheter. Då klassas marken som vägmark och med ens är det fullt möjligt att ”skrapa bort” matjorden för försäljning. Någoting som också sker utanför Umeå. Plötsligt kan entreprenörerna sälja vidare matjord som de själva inte ens har köpt. Dessutom för uppåt fem gånger så mycket som jordbrukaren som har berövats sin mark och matjord fick i ersättning. Entreprenörerna, vars huvudsakliga uppgift är att utföra vägarbetet, får därmed hjälp av staten att tjäna stora pengar på att sälja någon annans avskrapade mark som de själva aldrig har ägt, vårdat eller investerat en krona i.

Även staten via Trafikverket gör en väldigt bra affär då man kan anskaffa mark till låga priser, vilket sannolikt gör att man har ganska lätt att hitta prisvärda entreprenörer som vill skyffla upp stora värden från marken. Förlorarna blir naturligtvis bönderna som tvingas sälja sin mark till väldigt mager ersättning och dessutom får se nästan hela markens riktiga värde bli vinst i någon annans plånbok. Det här är ett uttryck för att äganderätten har satts ur spel och måste åtgärdas så att avkastningen går till markägaren.

Detta bör ges regeringen till känna.

Helena Lindahl (C)

Peter Helander (C)